

Ohiturak ongarritzen

Gipuzkoako Baratze Parke Sarea abian jarri zenetik 600 bat baratzezain berri daude, adin guztietakoak, kalekumeak gehienak. Hiri baratze horiei bisita egin diegu eta baratzezain berriak tomatearen erdoilarengatik kezkatuta topatu ditugu uda hasiera umel eta goibel honetan.

| NAGORE IRAZUSTABARRENA |

GIZA ESPEZIE BEREZIA ari da hedatzen gurean: baratzezain urbanoa. Espeziea ez da berria, eta aldaera autoktonoa ere ez da munduan bakarra, ezta gutxiagorik ere. FAOren (Nekazaritza eta Elikadurarako Nazio Batuen Erakundea) arabera, mundu osoko hirietako 800 milioi biztanle inguruk parte hartzen dute hiri-nekazaritzan. Asko beharrak jota jarduten dira, elikagai urritasu-

nak bultzatuta. Beste batzuek ingurumenak edo elikadura ohitura txarrak kezkatuta. Azkenaldian inguruko herri askotan sortu dira herri baratzeak autokontsumoa eta ekoizpen ekologikoa bultzatzeko: Gasteizen, Arrasaten, Etxalarren... Baina Gipuzkoako zortzi udalerritan ekimenak batzea erabaki eta Baratze Parke Sarea sortu dute. Lezo, Usurbil, Alegia, Hernani, Zegama,

Kutxa Ekogunean dago Donostiako baratze parkea. Lehen planoan tomateak erdoilak hartu dituela ikus daiteke.

Ezkerrean, Zuriñe Sanchez Ekoguneko komunikazio arduraduna baratzezain beterano batekin hizketan. Azpian, Baratzea ongarriztatuz ikastaroko parte-hartzaileak Ekoguneko baratze eskolan. Eskuinean, hegaztientzako habiak. Ekogunean hegaztientzako eta intsektuentzako babesguneak ipini dituzte, biodibertsitatearen eta orekaren mesedetan.

Tolosa, Errenteria eta Donostian orotara 600 baratze inguru jarri dituzte abian.

Donostiako baratze parkea Kutxa Ekogunean dago eta sareko egoitza nagusia ere bada. Bertan, Zuriñe Sanchez Ekoguneko komunikazio arduradunak hartu gaitu sarearen nondik norakoak azaltzeko.

Sarearen abantailak

Baratze sorta berriak sareak berak eta tokian tokiko udalak kudeatzen dituzte eta, gero, parke bakoitzean baratzezainek elkarte bat sortzen dute hainbat lan errazteko, hala nola, ongarririk eskuratzeko. Irizpide bateratu batzuk finkatu dituzte. Lursailen neurriak, esaterako, bertsuak dira udalerrri gehienetan: 30 metro koadrokoak dira sail gehienak, baina 60 eta 90 metrokoak ere badaude elkarre eta taldeentzat. Monokultiboa galarazita dago; finean, baratzeen helburua ez da negozioa egitea, autokontsumoa baizik. Metodo jasagarriak bultzatzen dituzte, uraren kudeaketan edo konpostatzean, esaterako. Baina nolabaiteko malgutasuna ere badago eta udal

bakoitzak bere baldintzak ezarri ditu. Baratzeak ez dira zozketa hutsez banatzen, irizpide jakin batzuk ezartzen dira batzuek besteek baino aukera gehiago izan ditzaten. Eta hori udalen esku dago. Batzuek, esaterako, langabetuei ematen diete lehentasuna, beste batzuek herriko elkartei, baina oro har denek bilatzen dute adin guztietako baratze-

Eskoletako baratzeak: barazkiak hazi eta haurrak hezi

GERO ETA GIZARTE HIRITARRAGO honetan, eskoletako baratzeek haurren eta naturaren arteko zubi lana egin dezakete. Ikastetxe batzuetan nekazaritza ekologikoa sustatzen ahalegintzen dira. Beste batzuetan elikadura ohituretan eragin nahi dute baratzeen bidez. Helburuak helburu, argi dago baratzeak hezkuntza multidisziplinariorako gune egokiak direla, oso praktikoak eta haurrentzat erakargarriak, egindako ahaleginen emaitzak hazten ikusteko aukera baitute.

Gasteizko Ibaiondo ikastetxean 2007-2008 ikasturtean hasi ziren baratze ekologiko eredugarria sortzeko egitasmoa martxan jartzen. Anoetako (Gipuzkoa) ikastolako ikasleak, aldiz, hogeitertetik gora daramate baratze jardunean. Eta baratze propiorik oraindik ez duten ikastetxeek kanpoko baratzeetan egin ditzakete jarduera horiek; esaterako, Kutxa Ekogunekobaratze eskolara bisitaldiak egiteko aukera dute.

Helen Groome EHNEko aholkulariaren esanetan, “eskoletako baratzeek oso aukera zabala eskaintzen dute. Orduan, zergatik ez dute eskola guztiek baratzea jartzeko asmoa eta aukera? Edo baratzea izanda ere, zergatik ez dira bertara bideratzen merezi dituen

baliabide guztiak?”. Krisialdiak eta berekin dakartzan murrizketak izan daitezke erantzuna. Baina hori epe laburrean jokatzeko da, epe luzeagoan baratzeak ohitura jasangarri, osasungarri eta ekologikoak bultzatzeko eta, beraz, krisialdiei aurre egiteko tresnak eskuratzeko guneak baitira.

Erresuma Batuko Royal Horticultural Society elkartearen ikerketa batek aspaldiko teoria egiaztatu du. Inkesta bat egin zitzaion hiri-eskoletako baratze ekimenetan ari diren 1.300 irakasleri eta, ondorioen arabera, irakasleek aho batez adierazi zuten onuragarria dela ikastetxean baratzea izatea. Txostenaren arabera, baratzean egiten diren jarduerak zenbait gaitasun garatzen laguntzen dute, eguneroko bizitzako erronkei aurre egiteko. Gainera, ulermen, matematika eta zientzia-ezagutzak hobetzen dituzte, baita gizarte harremanak, portaera eta erantzukizunaren zentzua ere. Horrez gain, ikasle askok etxean erabiltzen dituzte eskuratutako ezaguerak eta jarduera sedentarioak alde batera uzteko joera handiagoa dute.

Zentzu horretan, baratze komunitarioak eta eskolako baratzeak elkarren osagarri dira. Ondorengo belaunaldiek baratzean aritzeko grina piztu eta horrek dakartzan ohitura osasungarri eta ekologikoei jarraipena dute. Eta gurasoak nahiz ingurukoak baratzean dabiltzala ikusteak ere koherentzia ematen die haurrek baratzean ikasten dutenari.

NAFARRAKO GOBERNUA

zain taldea osatzea. Baratzeen eskaera txikiagoa da gazteen artean, eta esleitzearen baldintzetan gazteei lehentasuna ematen zaie horregatik.

Zuriñe Sanchezek sarearen parte izatearen abantailak azaldu dizkigu: Ekogunearen webgunean foro bat dute baratzezainek beren kezak eta zalantzak argitzeko. Aholkuak ere eskaintzen ditu web orriak, hilero-

Antsoaingo Ezkaba ikastetxe publikoko haurrak baratzean.

ko ikuskaritza ere egiten da Ekogunetik, dinamizazio jarduerak antolatzen dira eta, batez ere, formakuntza eskaintzen da. Baratze parkearen ondoan baratze eskola dago. Bertan, sareko baratzezain berriek 6-8 orduko oinarritzko ikastaroa egin behar dute ortuan murgildu baino lehen. Eta gehiago sakondu nahi dutenek ikastaro gehiago dituzte. Gaur, esaterako, *Baratzea Ongarritutuz: baratzezaintzan sakontzen hasteko bidea* bost orduko ikastaroa emango dute Kimu Bat taldeko Iker Goikoetxeak eta Aitziber Otegik. Zuriñe Sanchezek ere ikastaroan parte hartuko du, Ekogunean lan egiteaz gain, baratzezain berrien espezieko kidea ere baita; lankideekin batera 60 metroko baratzea egokitu zaio. Baratzezainen batez besteko profilaz galdetuta “30 eta 50 urte arteko kalekumeak” erantzun du, baina erantzunak ez du erabat bete. “Egia esan, denetik dago”. Eta ikastaroko parte-hartzaileak hurbildu direnean argi geratu da: haien artean 30 urtez beherakoak badira, eta erretiroa dagoeneko hartua izango duten bizpahiru ere bai. “Lursail hauek baratzea

baino gehiago dira, kontsumo ohiturak aldatzen laguntzen dute eta topagune ere badira, belaunaldien arteko topagune”.

Ikastaroa hasi denean, belaunaldien arteko aldea nabarmen geratu da. Zaharrenen belaunaldiak lotura handiagoa izan du nekazaritzarekin eta beren iritziak eta zalantzak errazago azaltzen dituzte ikastaroan, gazteek adi-adi entzuten duten bitartean. Irakasleak azaldu duenean ez dela komeni simaur freskoa estaltzea edo sustraiak zuzenean ukitzea, ikasle beteranoetako batek esan du berak entzuna duela porruak zuzenean simaur gainean landatu daitezkeela. Ondoren, zaharrenetako bi eztabaidan hasi dira intsektuak medio: batek dio lehen ez zegoe-la hainbeste zorririk, besteak zorria beti egon dela. Irakasleak azaldu du ziurrenik zorria ugariagoa dela orain, natura desorekatuagoa dagoelako.

Izan ere, biodibertsitatearen eta orekaren garrantzia azpimarratu dute: “Izurriekin ez dugu obsesionatu behar. Intsektuak ez ditugu ezabatuko, kontrolatu baizik”. Eta baratze eskolan bertan horren eredu praktikoa dago: hegaztientzat eta intsektuentzat babesguneak ipini dituzte. Zomorroi perretxiku formako “hotela” egin diete eta, atzean, txorientzako habiak paratu dituzte. Eta horiek kontrolpean

izateko bide jasangarriak badaude: “Azenarioa eta tipulina ilaratan txandakatuz, eulia uxatzea lortzen da”, adibidez.

Baina Kimu Bateko kideek garbi azaldu dute erremedio eta aholku hutsezinik ez dagoela, proba-hutsegite metodoa erabili behar dela. Eta orduan azkenaldian baratze-zainen hizketagai nagusi bilakatu dena azaleratu da: tomatearen erdoila. Eguraldi kaxkar honekin ezin asmatu dabilta: batzuek kobrea zazpi aldiz bota arren ez dute erdoila geldiaraztea lortu eta besteek, behin edo bitan botata, tomateak itxuroso dituzte.

Norberak hazitakoa baino hoberik ez dago

Uda motel eta busti hasi da aurten, larunbat goiza bezalaxe. Hernaniko Sagastialdeko baratze eremuan Ixiar Lujanbio eta Ane Erize beste inor ez dago. Biek 28 urte dituzte eta 30 metroko baratze bana tokatu zitzaien duela urtebete inguru. *Hernaniko Kronikan* irakurrita izan zuten ekimenaren berri, baina ez omen zen bat-bateko kontua izan. “Aurrez behar da nolabaiteko kontzientzia eta gogoa”, dio lehenago ere baratzea jartzeko lursail txiki baten bila ibili zen Ixiar Lujanbiok, babarrunetan eta piperminetan hazitako belar gaiztoak kentzen dituen bitartean.

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA

VII. HAUSNARTU

EUSKAL SOZIOLINGUISTIKA SARIAK

LANAK AURKEZTEKO EPEA

ZABALIK DA

2014ko IRAILAREN 30a BITARTEAN

Sarien helburua euskal soziolinguistika teoriko edota metodologikoaren garapena eta berrikuntza da. Era berean, euskararen inguruko soziolinguistika-arloko hausnarketa-lanak ere onartuko dira.

EDUKIAK

Euskal Soziolinguistikako lan teorikoak, teorien aplikazioak, ikerketa aplikatukoak edota saiakera-arlokoak izango dira.

Soziolinguistikaren arloari lotutakoak edo beste zientzia-arlo batzuetatik euskarara egokitutakoak (antropologiatik, historiatic, informatikatik, fisikatik e.a.).

Lanak aurretik argitaratu gabeak izango dira. Interneten argitaratutako lanak ez dira bere horretan onartuko, argitaratutaz hartuko baitira.

SARIAK

Lehenengo saria: 1.500 € eta Jose Luis Zumetaren litografia
Bigarrena saria: 1.000 €
Hirugarrena saria: 700 €

NORA BIDALI

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA > 943 592 556
kluster@soziolinguistika.org • hausnartuoziolinguistika.org
www.soziolinguistika.org/hausnartu

BARATZE PARKEAK

Ezkerrean, Mikel Aizpurua eta Kontxi Urkola; eskuinean, Ixiar Lujanbio eta Ane Erize. Urkola baserrian jaiotakoa da eta badu esperientzia baratzean, baina gainerakoak berriki murgildu dira baratzezaintzan.

Ekoguneko oinarritzko ikastaroa oso baliagarria izan zitzaizela diote, baina arituz ikasten dela, baita esperientzia handiagoa duten baratzezainen laguntzaz ere. Lujanbiok aldameneko baratze ederra erakutsi digu, “horrek asko daki” esanez. Bospasei sail aurrerago, Ane Erizek ere baratzezain trebea du bizilagun. Erizek berak ere barazkiak ilaran txukun-txukun jarrita dauzka, baina erdian hutsunea du; zer landatu pentsatu behar du orain.

Porruak mehe samarrak ateratzen zaizkio- la esan dio Lujanbiori, eta honek beharbada lurra trinkoegi dagoelako gertatzen dela erantzun dio. Dena den, orain badakite supermerkatuetan barazki perfektuak edozein garaitan topatzea susmagarria dela. Garaiko produktuak bereizten ikasi dute eta baratzeak pazientzia eskatzen duela konturatu dira. Duela urtebete inguru barazkiak denda ekologikoan erosten hasi ginen “, dio Ixiar Lujanbiok. “Ez zen erabaki kontzientea izan, baina baratzean hastearekin batera izan zen. Ziur zerikusia baduela”.

Ane Erizek baratzeke lehen letxuga dastatu zueneko du gogoan. “Eta bai ona! Norberak hazitakoa baino hoberik ez dago”.

Erdoilak erdoil, espeziea ugaltzen ari da.

Igande goizean, azkenean, eguzkia ateratzen da. Ekogunean esan ziguten baratze parkeak topagune ere bazirela, eta eguraldi ederra lagun, esandakoa egiaztatu dugu Antziolan, Hernaniko beste baratze eremuan. Hesiaren alde batean orotariko baratzezainak dabilta. Baratzezaintzaren teoriarik mordoa ere hurbildu da eremura, pasiera aitzakia: hau jasotzeko goizegi dela, koinatuak baratzea duela etagaitz honentzako erremediorik onena beste hau dela... Badaezpada hesiaz kanpotik begira, eskuak zikindu gabe.

Mikel Aizpuruak 62 urte ditu eta aurretiko erretiroa hartu zuenean egokitu zitzaion

baratzea, bigarren txandan, joan den urrian. Kalekumea da Aizpurua, baina Kontxi Urkola emaztea baserrian jaiotakoa du. Eta eskuak leka tartean sartu dituenengan agerian geratu da hori: segundo gutxitan eskua bete leka jasoak ditu dagoeneko. Baratzean nork agintzen duen galdetuta, “baratzea senarra-rena da, bera aritzen da eta nik tarteka laguntzen diot” dio Urkolak. Baina eskarmentua bada zer baita eta “azaleko patata hauek berehala jaso behar dira” esan dio hurrena senarrari, “eguzkiak jota berdetu egiten baitira”. Senarra tomatekin kezkatuta dago, ordea. Aldameneko baratzeke tomateak erdoilak erabat janda daude eta Aizpuruak zorte ona izan duela esan deza-kegu, erdoilaren kontrako erremedioa gaur baino lehen behin bota diela kontuan hartuta. Erdoilak hartutako hostoak kentzen ari dela, baratzezain zaharrago bat hurbildu zaio eta, nola ez, tomatea gora eta erdoila beheara hasi dira hizketan. Baratzezain betaranoa baikorragoa da, eguraldi ederrak lagunduta edo: “Erdoila ez da hainbestera-ko, nik ere badut erdoila eta hemen nabil”.

Senar-emazteek alaba gazteena eraman dute gaur lursailera, ikas dezan, oporretan kanpora doazenean hark arduratu behar baitu baratzeaz. Sail batzuk aurrerago ere aita-semeak ikusi ditugu lanean; semearentzat lehen aldia dela esan digute. Bezperan, Lujanbiok eta Erizek ere aipatu ziguten mutil-lagunak ere aritzen direla ortuan. Baratzezain berriak 600 baino gehiago dira dagoeneko. Gainera urtea amaitu baino lehen Azpeitiako baratze parkea ere jarriko dute habian eta Ekogunekoak hainbat udalekin, hala nola Irungoarekin, harremanetan daude sarea zabaltzeko. Horrenbestez, hiriko baratzezainen espeziea ugaltzen ari da eta, horrekin batera, ohitura osasungarri eta jasagarriago-ak ere bai. ■

